

МОЖЛИВОСТІ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ПОПЕРЕДЖЕННІ ЗЛОЧИННОСТІ

Мокряк М.О.

*аспірантка кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Засоби масової інформації, у доступній формі інформуючи суспільство про певні юридичні явища, тим самим поліпшує загальні знання у різних галузях права, підвищує відповідальність кожної конкретної особи. Більш того, засоби масової інформації є інструментом розширення кругозору кожної окремо взятої людини. Значною є роль засобів масової інформації у правовому вихованні, формуванні правосвідомості. С. В. Кушнар'єв та деякі інші дослідники зазначають, що невирішеність проблеми негативізації впливу засобів масової інформації диктує необхідність розробки правового механізму, що виключає негативний вплив засобів масової інформації на дітей та підлітків, оскільки найбільш інтенсивно людина формується до 18 років, моменту настання повноліття, і саме на цьому етапі розвитку засвоюються необхідні знання й правила поведінки в суспільстві [1, с. 31].

Говорячи про систему суб'єктів попередження злочинності та конкретних злочинів, необхідно звернути особливу увагу на роль засобів масової інформації в цій діяльності. Здійснення попереджувальної діяльності з використанням можливостей засобів масової інформації викликано потребами вдосконалення способів і методів попередження злочинності та конкретних злочинів. Основною метою такої діяльності є створення умов для нейтралізації злочинності і породжуваних її причин і умов. Всі заходи пропонуємо згрупувати в три взаємопов'язані блоки:

- створення моделі правомірної поведінки;
- формування сприятливих умов, що перешкоджають здійсненню злочинів;
- усунення причин і умов, що сприяють їх вчиненню.

Засоби масової інформації мають значні можливості, оскільки можуть формувати об'єктивну громадську думку про злочинність, особливості її попередження. Вони здатні залучити на бік правоохоронних органів добровільних помічників з числа найбільш свідомих верств населення, сприяти в пошуку осіб, які вчинили злочини, а також зниклих без вести. Значна роль засобів масової інформації і в правовому вихованні людей, підвищенні їх правової культури.

На наш погляд, особливість засобів масової інформації як неспеціалізованого суб'єкта попередження злочинності і конкретних злочинів полягає в здатності одночасно здійснювати як загально-соціальні, так і спеціально-кримінологічні заходи на державному, регіональному і муніципальному рівнях, на стадіях до, в момент або після вчинення злочину, використовуючи непроцесуальні заходи. При цьому інформаційне звернення засобів масової інформації адресовано невизначеному за складом і відносно великому за

кількістю колу осіб, і територія його впливу практично не обмежена ні просторовими, ні часовими рамками.

Під здійснюваним засобами масової інформації попередженням злочинності та конкретних злочинів мається на увазі реалізація в межах своєї компетенції заходів щодо нейтралізації причин і умов злочинності та конкретних злочинів, з активного впливу на осіб, схильних до антигромадської, протиправної поведінки, з метою недопущення вчинення ними злочинів та інших правопорушень, а також на осіб, здатних стати потенційними жертвами злочинів внаслідок своєї поведінки або способу життя.

Таким чином, засоби масової інформації як суб'єкт попередження злочинності та конкретних злочинів у своїй діяльності можуть впливати на:

- 1) причини та умови, що сприяють існуванню злочинності, окремих її видів, здійснення конкретних злочинів або на полегшення їх здійснення;
- 2) осіб підготовляють злочину або замах на вчинення злочинів;
- 3) осіб, які є потенційними жертвами злочину внаслідок своєї поведінки або способу життя.

В даний час спостерігається гострий дефіцит інформації подібного роду, а саме, суспільно-корисних відомостей про злочини і правопорушення, причини та умови, що породжують їх, а також соціальних засобах їх попередження. У зв'язку з цим пильну увагу необхідно приділити формуванню правового виховання та правосвідомості суспільства з використанням можливостей засобів масової інформації.

Незважаючи на те, що законодавством прямо не закріплено за засобами масової інформації завдань по формуванню правової свідомості та правової культури населення, висвітлення діяльності правоохоронних органів, вважаємо, що ці питання є одними з найважливіших.

Ще на початку 80-х років ХХ століття Ф. К. Рябикін виділив можливості засобів масової інформації, які можна використовувати для вирішення завдань попереджувального характеру:

- 1) усунення, блокування або нейтралізація обставин, що сприяють вчиненню злочинів;
- 2) попередження злочинних проявів на основі конкретних відомостей, що орієнтують населення про способи захисту від злочинів і осіб, які їх вчиняють;
- 3) демонстрування невідворотності покарання за вчинене злочин;
- 4) створення обстановки нетерпимості і загального осуду до порушників правопорядку і особам, їм потурають;
- 5) правове виховання громадян;
- 6) поширення передового досвіду;
- 7) підвищення авторитету державних органів і громадських формувань, які беруть участь в попередженні злочинності та конкретних злочинів;
- 8) встановлення обставин, які мають значення для розслідування злочинів і розшуку злочинців [2, с. 24].

Слід зазначити, що кожен із перелічених напрямків не втратив своєї актуальності і сьогодні. Попередження злочинності і конкретних злочинів можливостями засобів масової інформації передбачає виявлення і усунення

негативних умов морального формування в сім'ї, шкідливого впливу з боку побутового оточення, недоліків шкільного та трудового виховання, різних упущень і недоліків в організаторській діяльності відомств, підприємств і установ [2, с. 24].

На наш погляд, роль засобів масової інформації у попередженні злочинності та конкретних злочинів полягає в можливості впливати на поведінку людей, впливаючи на їх правосвідомість і правове виховання.

Література:

1. Кушнар'ов С. В. Вплив засобів масової інформації на формування правосвідомості неповнолітніх: зарубіжний та вітчизняний досвід / С. В. Кушнар'ов // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2009. – № 2. – С. 24-31.

2. Рябыкин Ф. К. Организация применения средств массовой информации в профилактике правонарушений : учеб. пособ. / Ф. К. Рябыкин ; под ред. Г. А. Аванесова. – Москва : РИО Акад. МВД СССР, 1980. – 99 с.

ЗАСУДЖЕНИЙ ЯК ЖЕРТВА ЗЛОЧИНУ В ХОДІ ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Церкуник Л.В.

*асистент кафедри кримінального права та процесу
ДВНЗ Ужгородський національний університет*

У всіх сферах правового регулювання, включаючи й виконання кримінальних покарань, мають набути розвитку і конкретизації фундаментальні конституційні принципи, на яких ґрунтуються взаємовідносини між правовою державою й особою: верховенство права та правового закону і суворе підпорядкування праву діяльності всіх державних органів та посадових осіб, обмеженість і підзаконність державної влади; невід'ємність, непорушність та недоторканність прав і свобод особи; взаємна відповідальність держави та особи. Особливого значення ці положення набувають у діяльності під час виконання кримінальних покарань у вигляді позбавлення волі, оскільки ці покарання здійснюються за істотного обмеження прав громадянина та застосування до нього заходів державної примусовості [1, с. 1]. Варто наголосити, що у ст. 3 Конституції України [2] закріплено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Аналогічні положення знайшли своє відображення й у Кримінально-виконавчому кодексі (ДАЛП – КВК) України (ст. 7) [3].

На сьогоднішній день кримінологічне вчення про жертву злочину є предметом дослідження таких науковців, як: Антонян Ю.М., Джужа О.М.,